

Universal Declaration of Human Rights - Kasem

© 1996 – 2009 The Office of the High Commissioner for Human Rights

This HTML version prepared by the *UDHR in Unicode* project, <http://www.unicode.org/udhr>.

LOGO BAŃA TIGISIM NABIINA ŃWE-LAO WADE

PULIM

De na se we nabiina Ńwea de logo baŃa chega chwoŃa wade maama kugu zege logo maama wopwolo, de chega de yezura baŃa ne.

De na se we de na ba tge chega chwoŃa to mo jaane nikantgo de tigura de popra ko twi nabiina laŃa ne, ye nabiina maama yaa lage se wopwolo de yezura yaa taa wora.

De na se we nɔɔno maama taa tei o tete se tigura de popra ye taa wora, fefeo de peenem Ńwaane, se wade sem ja kuri.

De na se we teene maama taa jege wolim, de ni seem de mimɔɔ.

De na se we "UN Charter" tɔɔ kom paŃe ko se wade sem Ńwea wolim Ńwaane se baara de kaana taa ye bedwe logo ywonni de wopwolo de yezura Ńwaane.

De na se we UN Tigisim teene dem maama ke nimɔɔ se chega chwoŃa wade sem ja kuri nabiina zula de wopwolo Ńwaane.

De ta na se we ko yaa lamma lanyerane se de ni wade sento kuri se ko ja wopwolo de yezura ko ba logo baŃa.

De Laam wo se we

"General Assembly" dem pe

Logo BaŃa Tigisim Wade sem se ko taa ye won-kolo kodoo na wo woli ko ja wopwolo de logo fɔgem de yezura na wo pa nabiina Ńwea taa jege kuri logo baŃa maama ne to.

Wadaa 1

Ba loge nɔɔna maama se ba taa ye bedwe mo ba Ńwea de ba chega seini, ye fefeo teira kɔtaa. We pe ba swa de boboŃa mo se ba taa ye nubiɔ daane ye ba jege da ŃwaŃa.

Wadaa 2

Logo baŃa tigisim wade sem pe chwoŃa se nɔɔno maama taa jege chega chwoŃa na wo pa ba Ńwea taa jege zula to. Wade sem ta we ba ba fee nabiinu o chega chwoŃa ne naa ba cheese o dwi o yetana, o logo lane, o we jɔɔɔ naa o boboŃa Ńwaane. Wade sem ta we ba ba jege se ba taa cheese nɔɔno we o ye baaro naa kaane, kwoɔ o jejegero naa ba na loge o me to Ńwaane.

Wade sem ta tage se woli da we popra ba jege se ka taa wora nabiina laŃa ne ba teo politiksi naa ko wade naa ko na ye kolo to Ńwaane. Naa ba pɔɔre nɔɔno we o nwoŃi teo kolo ta na wo vere ko tete to Ńwaane.

Wadaa 3

Ko ye nɔɔno maama chega chwoŃa mo se o taa Ńwe ye fefeo naa foonee teira.

Wadaa 4

Wadaa kam we nabiin-yeiku naa kabe totoŃa naa kabe pipio daa ye taa wora logo baŃa ne.

Wadaa 5

Ba ba jege chwonja se ba pa nɔɔno yaare cham yerane ko na wo manje se nabiinu yaare tei to.

Wadaa 6

Nɔɔno maama ye nabiinu mo o ze paɲ o wo mɛ maama logo banja yoba. Logo banja wadɛ sem maama yiga ne, wadaa teira na wo ta we o dae nabiinu.

Wadaa 7

Nabiina maama ye bedwe mo wadaa yiga ne. Wadaa choo nɔɔno maama mo; ka ba pɔɔre nɔɔɔna ka yaga. Ka kwoli nabiina maama mo se wolo wolo ye chɛɛse o dwonj.

Wadaa 8

Nɔɔno maama wae o sanj nɔɔno o dwonj kɔɔte delo maama wone nenɛɛne ko tu na ke o chɔge teo kom wadɛ selo na pa nɔɔno wom njwea ywona to.

Wadaa 9

Ba baa wane ba ja nɔɔno yɔɔ yerane ba gare ba ke o peena diga naa ba zeili o o teo ne pa o vo zoora te-gaa ne.

Wadaa 10

Ba na jaane nɔɔno fee wora se ba di o sareya kɔɔte ne lanyerane ko manj de teo kom wadɛ na tiɲi tei to ba ni o seene o chɔge naa o wo chɔge.

Wadaa 11

1. Ba na jaane nɔɔno we o chɔge o manje waarem ba na wo di o bora tata ba ba jege chwonja ba te we chɔge fee wora se ba pa ko tu chwonja se o ja loya de sareya tiina se ba woli o se ba di taane dem kɔɔte ne.
2. Ba baa wane ba ta we nɔɔno yaa ke o chɔge naa ba ta we o ve se o yaa ke kolo na manje keim chega chwonja ne to, ye ka manja ne wadaa yaa teira ko njwaane. Ko kwaga ne tata ba baa wane ba pa nɔɔno waarem na dage de dwoi waarem delo dwi o deim yaa na wo jwonj o na chɔge manja kalo to.

Wadaa 12

Ba ba jege chwonja ba daane nɔɔno yɔɔ yerane o bobonja keiri seini, naa o diga tiina, naa o sɔɲɔ de o pwola totonja seini. Ba nam ba jege chwonja ba ke o kekeo kolo na wo chɔge nɔɔno wom yu to. Wadaa kanto choo nɔɔno maama mo o kekeo maama seini, ye daanem teira.

Wadaa 13

1. Nɔɔno maama wae o beiri o bobonja na lage tei ye o zoore o bobonja na lage mɛ maama to, o teo ne.
2. Nɔɔno maama wae o nwonj teo de teo, naa o tete teo ne o beiri o vei teo kodwonj ye o jwoora.

Wadaa 14

1. Nɔɔno wolo maama na nɛ chem o teo ne, o wane o duri o vo o taa zoore sateene dedwonna ne o wopwolo de yezura njwaane.
2. De ko de, o cham dem na dae nenɛɛne politiksi laja ne ko wo taa chamma se o duri o nwonj. O na chɔge teo kom wadɛ gɛ mo naa o kekeo kom na wo dɛ UN wadɛ sem na manje tei to sateene dedwonna baa se de jwonj o mole mole.

Wadaa 15

1. Nɔɔno maama jege teo, o na nwonj mɛ.
2. Ba baa wane ba zeili nɔɔno o teo ne, naa ba fee o se o ye leiri teo o bobonja na lage tei to.

Wadaa 16

1. Baara de kaana na bege ba ti to wae ba di daane ye ba yetana, naa ba na nwonj tekolo, naa ba na tɔge Wechoŋa kalo dwi to baa wane ko cheinji ba se ba ye di daane ba lɔ sɔŋɔ. Ye ba kadiri seini ba maama ma daane, ba zora de ba ŋwea seini, ye ba wae ba yage daane maŋa de maŋa, ba tete bobonja na lage tei.
2. Kadiri wio ye baaro de kaane tete yerane na se se ba zo daane, ye ko dae we nɔɔno mo fee ba to.
3. Sɔŋɔ tiina - baaro de o kaane de o bu - mo ye sayu kugu takeiri wone. Konto ŋwaane tekeiri dem de teo kom maama jege se ba taa ni ba baŋa ne mo, ba taa choo ba wolwanno maama wone.

Wadaa 17

1. Nɔɔno maama wae o jege o tete nyɔɔne wonno, naa o de o badwonna wae ba tei wonno daane.
2. Ba baa wane ba vere nɔɔno wonno naa ba pa se o ye taa lage wonno.

Wadaa 18

Nɔɔno maama wae o bonj o na lage tei. O wae o ke o bobonja keiri, o wae o tɔge Wechwɔŋa kalo dwi o na lage to; o nam ta wae o leiri o Wechwɔŋa naa o bonjem o yerane naa o de kɔɔɔ, ye o bere nɔɔna Wechwɔŋa kam o taane de o totonja seini.

Wadaa 19

Nɔɔno wae o ŋɔɔne o bobonja na lage tei. O wae o tɛ kolo maama o na bonje o yu ne, ye nɔɔno ba jege chwonja se o cheinji o ni. O wae o beiri labaare o bobonja o daare o pae labaare dwi maama labaare tɔnno de walese bam maama wone se de jage jei mamma.

Wadaa 20

1. Nɔɔno maama wae o tɔge o zoore asemble naa tigusim dwi maama na ye yezura tigusim to.
2. Ba baa wane ba fee nɔɔno se o zo tigusim delo o na ba lage to.

Wadaa 21

1. Nɔɔno maama wae o tɔge o di o teo gɔmente paare; o nam ta wae o tɔge o voti o kuri nɔɔna o ke gɔmente dem wone.
2. Nɔɔno maama wae o jwonj wolim delo o teo gɔmente na jege de woli de nɔɔnbia maama to, ko ma da ko ma da.
3. Gɔmente maama dam wo taa tɔge de nɔɔnbia kwora na we tei to mo. Nɔɔnbia bam kwora kam mo yei ni ka bere nɔɔnbia bam na wo kuri ba gɔmente dem paare tiina tei to. Kurim dem jege se ko de voti lao naga mo, se nɔɔno maama voti o bobonja na laga tei to, ye se ko de voti wadaa kam naga chekke.

Wadaa 22

Nɔɔno maama teo gɔmente jege se de taa choo o ŋwea lanja ne de de dam, de de naduni dedaane de na jege nimɔɔɔ tei de sateene dedwonna to se ko pa nɔɔno wom ŋwea ja kuri se o wane o ji nɔɔno lanyerane.

Wadaa 23

1. Nɔ́ɔno maama wae o ke totonj; o wae o kuri o bobonja na de totonj delo, ye fee wora se totonj dem taa jege kuri na pa o ywonni de wopwolo ye o ba lia we ba wo zan ba le o totonj dem ne to.
2. Nɔ́ɔno maama ka, ye ko ba chuli o na ye wolo dwi to, jege se o taa jwonj njeo na mae de o totonj dem dam na mae tei to mo.
3. Wolo maama na toña ko manj se o njeo taa ye zegere se ko wane ko ni o tete dedaane o diga tiina lanyerane. Ko ta manj se o taa ne fee o totonja jei ne.
4. Nɔ́ɔno maama wae o tɔge o zoore totonja jei tigusim yalo na wo woli o o totonja lanja seini to.

Wadaa 24

Nɔ́ɔno maama jege chwonja se o taa jege sio de sio manja, dedaane hawase bagera o na o ke totonja jei ne to; ye o ta wae o jwonj daa bem wone o jeini sɔ́ɔɔ ne o sia ye ba baa le o njeo wone.

Wadaa 25

1. Fee wora se nɔ́ɔno maama taa nje njea na jege kuri ye ka ywoma ka pae o tete de o diga tiina to. Ko manje se wodiiru, zora jei, assibita na ni yezura seini to dedaane won-telo maama na wo woli pa se njea taa ywoma to taa wora. Fee ta mo wora se wolim taa wora ko pae nɔ́ɔno maama nenɛene o na ba toña, o na weela, naa o na jigi nabwom jaweo njeaane, o na ye badeim naa kadeim, o na kwe naa nɔ́ɔno na ye zore tu, o ware se o ni o tete banja ne.
2. Fee wora se ba taa fage ba ni niina de bia banja ne lanyerane. Bu maama, o jege kwo yoo o ba jege kwo yoo, ko manje se ba ni o banje ne mo ba woli o se o ke nɔ́ɔno.

Wadaa 26

1. Nɔ́ɔno maama jege chonja se o ke sikuuli. Sikuuli veinja, ko zege prameiri sikuuli ko vo yi Junia Sekondeiri Sikuuli, wo taa ye zeera mo, ye ko ta ye fefeo mo se bu maama vo sikuuli se ko yi konto. Tekenekal Sikuula de totonja berem sikuula nenɛene Kɔ́ɔja de wo taa wora se balo na wo vo da to vo. Univesiti de sikuula kamuna yadwonna de wo taa wora se balo na paase ba teesa lanyerane to vo.
2. Sikuuli veinja naa tɔn-yeino ye se ko pa nɔ́ɔno swa mo poore se o wane o lore kolo maama na lana ko pa nabiino se ko ja wopwolo de yezura ko ba to. Ko jege se ko ja nimɔ́ɔ de badwonjo mo ko ba de sateene logo banja ne, de nabiina dwi maama de wejɔ́ɔna dwi maama se ko zeini logo banja tigusim totonja dwi maama na woli logo maama yezura to.
3. Tiina jege chwonja se ba kuri ba na wo taa lage se ba bia zamese tɔ́ɔ sikuuli delo dwi wone to.

Wadaa 27

1. Nɔ́ɔno maama wae o tɔge o ke o nabaara kekeo o na lage tei, de keina yadwonna, de "Science" na jaane wodonno telo maama ko ba nabiina jirim naa wolim njeaane to.
2. Nɔ́ɔno maama na popone o tɔ́ɔ o na yei kolo maama logo lam njeaane to, fee wora se ba zeini naa ba woli o se o ne ko maana.

Wadaa 28

"United Nations" nia yanto ye se ko pa nabiino maama logo banja wolim, de wopwolo de yezura mo.

Wadaa 29

1. Nɔ́ɔno maama jege fee totonja se o ke o na zoore takeiri delo maama ne to se ko pa se o taa ye nɔ́ɔn-njem se o njea ke ywonni.
2. Nɔ́ɔno fee totonja keiri wone o jege se o de wade sem na lage tei to mo. O ba jege se o ke o gaale naa o ke o chɔge badwonna wo. O nam ba jege chwonja o ke o chɔge kɔ́ɔ ywonni de nɔ́ɔno wopwolo, kɔ́ɔ zula njeaane.
3. Nɔ́ɔno maama na tɔge nabiina njea de logo banja chega chwonja wade sento o jege se o tɔge "United Nations" na lage se ko de tei to mo.

Wadaa 30

ᑎᑎᑎᑎ, naa ᑎᑎᑎᑎ, naa teo ye zaᑎ ba boᑎe we ba wo wane ba ke woᑎo se ko leiri naa ko chᑎge nia yanto ba na tiᑎ tᑎᑎᑎ konto ne to.
